



Bruxelles, 21.12.2012
COM(2012) 778 final

RAPORT AL COMISIEI

Actualizare din anul 2012 a tabloului de bord privind ajutoarele de stat

Raport privind ajutoarele de stat acordate de statele membre ale UE

- actualizare din anul 2012 -

{SWD(2012) 443 final}

RAPORT AL COMISIEI

Actualizare din anul 2012 a tabloului de bord privind ajutoarele de stat

Raport privind ajutoarele de stat acordate de statele membre ale UE

- actualizare din anul 2012 -

CUPRINS

Rezumatul concluziilor raportului.....	4
Ajutorul de stat în actualul context economic	5
1. Ajutoarele de stat în 2011	6
1.1. Ajutoare care nu au legătură cu criza	6
1.2. Ajutoare de criză	6
2. Tendințe și tipare ale cheltuielilor cu ajutoarele de stat care nu au legătură cu criza în statele membre	8
2.1. Ajutoarele de stat pentru industrie și servicii	8
2.2. Ajutoare de stat destinate obiectivelor orizontale de interes comun.....	9
3. Ajutoarele de stat acordate sectorului financiar și sprijinul pentru economia reală ..	10
3.1. Ajutoare de stat pentru sectorul financiar	10
3.1.1. Context	10
3.1.2. Sumele ajutoarelor aprobate și utilizate între 1 octombrie 2008 și 1 octombrie 2012	10
3.1.3. Ajutoare aprobate și utilizate în 2011	10
3.2. Ajutoare de stat pentru economia reală.....	11
3.2.1. Context	11
3.2.2. Sumele aprobate și utilizate	11
4. Tendințele cheltuielilor cu ajutoarele de stat în funcție de tipul măsurilor de ajutor.	12
4.1. Numărul măsurilor de ajutor	12
4.2. Volumul ajutoarelor – aproximativ 32,5 % din ajutoarele pentru industrie și servicii este exceptat pe categorii	12
5. Asigurarea aplicării normelor privind ajutoarele de stat.....	12
5.1. Ajutor ilegal	12
5.2. Recuperarea ajutoarelor	12
5.3. Aplicarea legislației referitoare la ajutoarele de stat: Cooperarea cu instanțele naționale	13
5.4. Monitorizarea ex post.....	13

REZUMATUL CONCLUZIILOR RAPORTULUI

Cheltuielile totale pe ajutoare de stat care nu au legătură cu criza au continuat să scadă în UE în 2011 comparativ cu anii precedenți, până la valoarea de 64,3 miliarde EUR, reprezentând 0,5 % din PIB al UE. Deși statele membre și-au continuat în general eforturile de reducere a nivelului global al ajutoarelor, probabil că o parte substanțială din această scădere este rezultatul condițiilor bugetare mai stricte din multe state membre. În mod evident, această scădere a nivelului cheltuielilor a contribuit la tendința globală de scădere a cheltuielilor cu ajutoarele de stat în perioada 2006-2011. Rămâne de văzut în anii următori dacă această tendință descrescătoare continuă pe termen lung sau se va ajunge la o stabilizare a valorilor.

Ajutoarele alocate pentru obiective orizontale de interes comun au continuat să fie ridicate, reprezentând aproximativ 90 % din ajutoarele totale acordate pentru industrie și servicii. Ajutoarele care beneficiază de exceptare pe categorii au continuat să crească, ajungând la aproximativ 32,5 % din ajutoarele totale acordate industriei și serviciilor comparativ cu anii precedenți, confirmând tendința de creștere înregistrată începând cu 2006. Nivelul global al ajutoarelor acordate prin exceptare pe categorii și prin scheme notificate a rămas ridicat (aproximativ 87,5 %) în timp ce ajutoarele individuale, examinate de Comisie, au rămas la un nivel redus.

Au continuat activitățile de recuperare a ajutoarelor incompatibile, acestea fiind recuperate de la beneficiari.

În 2011, Comisia a autorizat mai puține măsuri noi de acordare a ajutoarelor vizând sprijinirea sectorului financiar. Valoarea totală a ajutoarelor aprobate între 2008 și 1 octombrie 2012 a fost de 5 058,9 miliarde EUR (40,3 % din PIB al UE). Cu toate acestea, din cauza tensiunilor permanente de pe piață, majoritatea măsurilor aprobate începând cu 2008 sunt încă în vigoare.

Ajutoarele acordate sectorului financiar în 2011, totalizând 714,7 miliarde EUR – echivalentul a 5,7 % din PIB al UE – au fost destinate în principal oferirii de sprijin în materie de garanții și de lichiditate și s-au concentrat asupra câtorva state membre.

În ceea ce privește ajutoarele acordate în temeiul cadrului temporar, statele membre nu au introdus noi măsuri de ajutor, cu excepția câtorva din domeniul agriculturii, în timp ce o parte dintre măsurile existente autorizate în 2009 și 2010 au fost prelungite. În 2011 s-au acordat ajutoare în valoare de 4,8 miliarde EUR în temeiul cadrului temporar, ceea ce reprezintă mai puțin decât în anii precedenți. Suma totală a ajutoarelor utilizate în temeiul cadrului temporar (37,5 miliarde EUR), a rămas cu mult inferioară sumei totale a ajutoarelor aprobate (82,9 miliarde EUR).

Actualizarea din anul 2012 a tabloului de bord privind ajutoarele de stat prezintă o sinteză a informațiilor transmise în acest an de statele membre în rapoartele lor anuale privind cheltuielile cu ajutoarele de stat în 2011.

La fel ca în tablourile de bord anterioare, valorile ajutoarelor sunt împărțite în ajutoare care nu au legătură cu criza și ajutoare de criză, atât din motive metodologice, cât și pentru a evita distorsionarea tendințelor în materie de cheltuieli cu ajutoarele de stat din cauza sumelor mari acordate sectorului financiar¹.

Pentru ajutoarele care nu au legătură cu criza, este prezentată o sinteză a cheltuielilor cu ajutoarele de stat pe 2011, însoțită de o imagine de ansamblu a tendințelor în materie de ajutoare de stat acordate industriei și serviciilor (realizată prin compararea cheltuielilor în perioadele 2006-2008 și 2009-2011). Se face o distincție în funcție de tipul de ajutoare, și anume ajutoare exceptate pe categorii, scheme și ajutoare individuale (ajutoare individuale acordate în cadrul unei scheme și ajutoare *ad hoc*).

Ajutoarele de criză sunt prezentate sub forma unei imagini de ansamblu a sumelor aprobate (de la 1 octombrie 2008 până la 1 octombrie 2012) și a sumelor utilizate (de la 1 octombrie 2008 până la 31 decembrie 2011) în funcție de tipul de instrumente, și anume recapitalizare, garanții, active depreciate și măsuri în materie de lichidități. Sunt furnizate informații privind ajutoarele acordate în temeiul cadrului comunitar temporar pentru măsurile de ajutor de stat de sprijinire a accesului la finanțare în contextul actualei crize financiare și economice („cadrul temporar”)², sub forma cuantumului ajutorului aprobat și a cuantumului ajutorului utilizat.

În fine, este prezentată o actualizare referitoare la progresele realizate în materie de asigurare a respectării normelor privind ajutoarele de stat.

Se face precizarea că Autoritatea de Supraveghere a AELS publică, de asemenea, un tablou de bord anual³ cu date actualizate privind volumul ajutoarelor de stat acordate de Islanda, Liechtenstein și Norvegia.

Tabloul de bord privind ajutoarele de stat este compus dintr-un raport rezumativ, adoptat de colegiul comisarilor, care se concentrează asupra datelor, a concluziilor și a tendințelor în materie de ajutoare de stat acordate de statele membre și dintr-un document de lucru al serviciilor Comisiei anexat la raport, intitulat „Date și cifre privind ajutoarele de stat în statele membre ale UE” („SWD”), care prezintă informații contextuale concrete.

¹ Ajutoarele de criză sunt exprimate sub forma (i) valorii ajutoarelor angajate și (ii) a valorii ajutoarelor utilizate. Valoarea angajată (volumul de ajutoare asumat) reprezintă volumul global maxim al măsurilor de ajutor de stat adoptate de statele membre și aprobate de Comisie. Valoarea utilizată reprezintă volumul efectiv al măsurilor de ajutor puse în aplicare de statele membre. Metodologia utilizată pentru calcularea ajutoarelor legate de criză este detaliată în documentul de lucru al serviciilor Comisiei. Ajutoarele care nu sunt legate de criză sunt exprimate în mod normal prin elementul de ajutor, iar cheltuielile totale sunt exprimate în mod corespunzător, atât ca volum absolut, cât și ca procentaj din PIB, în vederea prezentării unor informații comparabile.

² Versiunea consolidată a Comunicării Comisiei – Cadru comunitar temporar pentru măsurile de ajutor de stat de sprijinire a accesului la finanțare în contextul actualei crize financiare și economice; [JO C 83](#), 7.4.2009, p. 1; astfel cum a fost modificat prin [JO C 261](#), 31.10.2009, p. 1, și [JO C 303](#), 15.12.2009, p. 6. Prelungirea cadrului temporar [JO C 6](#), 11.1.2011, p. 5.

³ A se vedea <http://www.eftasurv.int/press--publications/scoreboards/state-aid-scoreboards/>

Ajutorul de stat în actualul context economic

PIB al UE a înregistrat o creștere foarte moderată în 2011, în medie cu mult sub 1 %. Nivelul global al cheltuielilor private și publice era încă scăzut și începuse să crească doar într-un ritm redus. Șomajul din UE depășea 10 %, iar criza datoriilor suverane, în curs de intensificare, reprezenta, de asemenea, o povară considerabilă pentru economia UE.

Data fiind continuarea situației de criză din sectorul financiar, statele membre au fost nevoite să prelungească la rândul lor sprijinul acordat băncilor, pentru susținerea încrederii în acest sector și în special pentru a permite băncilor să ofere credite economiei reale.

În ansamblu, politica Comisiei în materie de controlare a ajutoarelor de stat a fost din nou unul dintre factorii principali care au asigurat aplicarea coordonată a măsurilor fără precedent de salvare, fără a denatura concurența pe piața internă.

1. AJUTOARELE DE STAT ÎN 2011

1.1. Ajutoare care nu au legătură cu criza

În 2011, ajutoarele de stat care nu au legătură cu criza au totalizat 64,3 miliarde EUR, reprezentând la nivelul UE⁴ 0,5 % din PIB⁵. Ajutoarele pentru industrie și pentru servicii s-au ridicat la 52,9 miliarde EUR, reprezentând 0,42 % din PIB al UE⁶, ajutoarele pentru agricultură s-au ridicat la 8,7 miliarde EUR, reprezentând 0,07 % din PIB al UE, ajutoarele pentru pescuit au totalizat 109 milioane EUR, reprezentând 0,001 % din PIB al UE, iar ajutoarele pentru transporturi au avut valoarea de 2,2 miliarde EUR, reprezentând 0,02 % din PIB al UE.

Primele cinci state în ordinea mărimii ajutoarelor acordate pentru industrie și servicii reprezintă aproximativ 60 % (39 de miliarde EUR) din valoarea totală a acestora. Este vorba de Germania (13,6 miliarde EUR), Franța (12,3 miliarde EUR), Regatul Unit (4,8 miliarde EUR), Spania (4,5 miliarde EUR) și Italia (3,8 miliarde EUR). Clasamentul în funcție de procentajul din PIB al ajutoarelor este diferit, pe primul loc situându-se Malta (1,6 %), urmată de Grecia (1,2 %), Finlanda (1,2 %), Ungaria (1,1 %) și Slovenia (1,1 %).

Subvențiile notificate pentru sectorul feroviar⁷ în 2011 s-au ridicat la 32,3 miliarde EUR⁸, reprezentând 0,25 % din PIB al UE.

⁴ „UE” desemnează toate statele membre ale Uniunii Europene

⁵ Ajutoarele de stat totale care nu sunt legate de criză cuprind ajutoare acordate industriei și serviciilor, sectorului cărbunelui, al agriculturii, al pescuitului și al transportului, dar nu includ, din cauza lipsei datelor comparabile, subvențiile acordate sectorului feroviar și ajutoarele compensatorii pentru servicii de interes economic general. Sumele se referă, în lipsa altor precizări, la elementul de ajutor (sau la valoarea echivalentă a subvenției brute în cazul garanțiilor și al împrumuturilor) conținute de măsurile de ajutor. Pentru mai multe detalii, a se consulta notele metodologice incluse în documentul de lucru al serviciilor Comisiei.

⁶ Ajutoarele pentru cărbune, fiind o parte a ajutorului sectorial și intrând astfel în categoria industrie și servicii, s-a ridicat la 2,3 miliarde EUR, reprezentând 4,2 % din ajutorul total pentru industrie și servicii.

⁷ Informațiile referitoare la subvențiile acordate sectorului feroviar diferă, ca amploare și nivel de detaliere, de cele colectate de la statele membre în privința ajutoarelor acordate industriei și serviciilor în conformitate cu anexa III A la Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei (JO L 140, 30.4.2004, p.1). Din acest motiv nu este posibilă agregarea datelor pentru obținerea unei valori totale unice a ajutoarelor de stat.

1.2. Ajutoare de criză

În ceea ce privește ajutorul de criză acordat sectorului financiar, recapitalizarea și salvarea activelor depreciate s-au ridicat la 31,7 miliarde EUR, reprezentând 0,25 % din PIB al UE, în timp ce volumul global al garanțiilor medii nerambursate încă, incluzând garanțiile noi, și al măsurilor privind lichiditatea s-a ridicat la 682,9 miliarde EUR, reprezentând 5,4 % din PIB al UE. Până la 1 octombrie 2012, Comisia a aprobat măsuri legate de criza financiară în toate statele membre exceptând Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Malta și România.

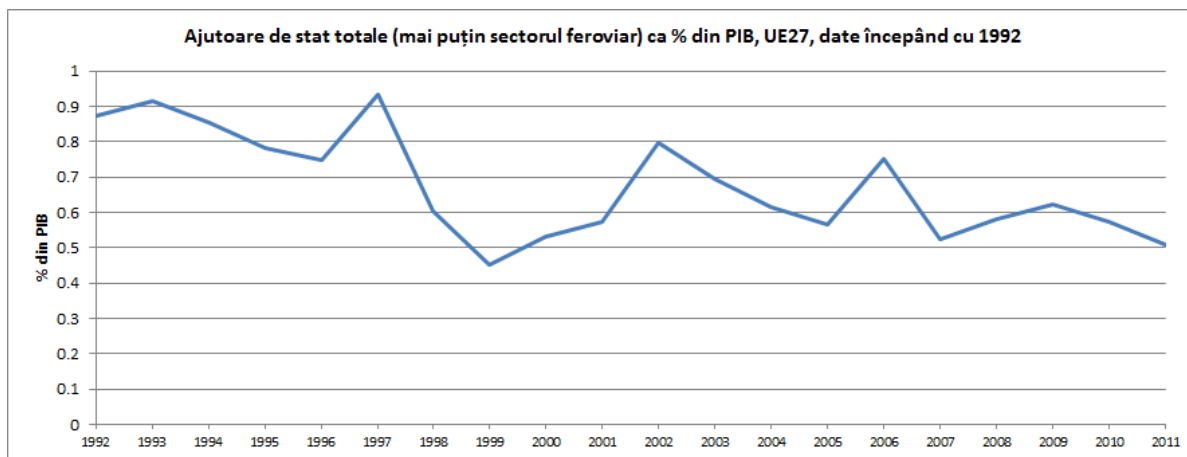
Valoarea ajutoarelor utilizate în temeiul cadrului temporar s-a ridicat la 4,8 miliarde EUR în 2011, reprezentând 0,037 % din PIB al UE. S-au aprobat măsuri de ajutor în temeiul cadrului temporar pentru toate state membre cu excepția Ciprului.

⁸

La momentul finalizării prezentului raport, Republica Cehă, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Portugalia și Slovacia nu transmisese informații referitoare la subvențiile pentru sectorul feroviar. Cipru și Malta nu au operatori feroviari.

2. TENDINȚE ȘI TIPARE ALE CHELTUIELILOR CU AJUTOARELE DE STAT CARE NU AU LEGĂTURĂ CU CRIZA ÎN STATELE MEMBRE

Figura 1⁹: Totalul ajutoarelor de stat (ajutoare care nu sunt legate de criză) ca procentaj din PIB (UE-27; date începând cu 1992)



Nivelul global al cheltuielilor cu ajutoarele de stat care nu au legătură cu criza a înregistrat o tendință de scădere pe termen lung începând cu anii '80, când reprezenta circa 2 % din PIB al UE. Valoarea a scăzut la circa 1 % din PIB al UE în anii '90 și a continuat să scadă către un nivel situat în jurul valorii de 0,5 % din PIB al UE după 2004¹⁰, cu excepția anului 2006. În 2008 și 2009 s-au înregistrat creșteri moderate, dar în 2010 și 2011 valoarea a revenit la circa 0,5 % din PIB al UE.

Pe termen scurt, cheltuielile cu ajutoarele de stat care nu au legătură cu criza au fost în linii mari stabile timp de mulți ani, având un nivel scăzut, după cum indică și tendințele subiacente, evoluând de la 0,64 % din PIB al UE în perioada 2006-2008 la 0,58 % din PIB al UE în perioada 2009-2011. Pe de o parte, statele membre par să își fi menținut disciplina în materie de ajutoare de stat, majorând ajutoarele care nu au legătură cu criza numai în anumite domenii în care era nevoie de o reacție la criza financiară și economică, în pofida faptului că multe state membre au acordat ajutoare substanțiale sectorului financiar. Pe de altă parte, multe state membre au fost nevoite, în special în 2011, să reducă volumul ajutoarelor ca urmare a constrângerilor bugetare mai stricte, ceea ce nu exclude posibilitatea amânării cheltuielilor pentru anii următori sau a reintroducerii ulterioare a măsurilor de ajutor expirate.

Datorită caracteristicilor specifice ale ajutoarelor pentru agricultură, pescuit și transporturi, următoarele secțiuni privind nivelurile și orientarea ajutoarelor care nu sunt legate de criză (2.1. și 2.2.) se referă exclusiv la ajutoarele pentru industrie și servicii.

2.1. Ajutoarele de stat pentru industrie și servicii

Examinând tendințele, mai exact comparând cheltuielile cu ajutoarele între perioadele 2006-2008 și 2009-2011, se poate constata o ușoară creștere pentru perioada 2009-2011, când

⁹ Sursă: DG Concurență; valorile PIB: Eurostat.

¹⁰ A se vedea tablourile de bord anterioare, care pot fi găsite pe site-ul web al DG Concurență, pentru mai multe informații privind motivele scăderii cheltuielilor cu ajutoarele de stat din trecut:
http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/archive/scoreboard_arch.html.

volumul ajutoarelor s-a ridicat la 60 de miliarde EUR, reprezentând 0,48 % din PIB al UE, în timp ce în perioada anterioară valoarea a fost de 58,6 miliarde EUR, reprezentând 0,47 % din PIB al UE. Date fiind motivele avansate mai sus, nu ar fi rezonabil să se concluzioneze că se poate observa deja o creștere pe termen lung a ajutoarelor de stat sau că efectul izolat din 2009 contribuie în continuare la creșterea globală din această perioadă. În orice caz, pare mai probabil ca tendința să se inverseze din cauza scăderii cheltuielilor în 2010 și 2011.

În ceea ce privește nivelul mai scăzut al cheltuielilor cu ajutoarele pentru industrie și servicii din 2011, anumite state membre au redus cheltuielile din cauza constrângerilor bugetare sau este foarte posibil să distribuie cheltuielile pe mai mulți ani, pentru a menține o disciplină bugetară strictă. La scădere au contribuit și ajutoarele sectoriale mai scăzute acordate în 2011. Astfel, au fost alocate sume mai mari de ajutor pentru obiective orizontale, în special pentru sprijinirea dezvoltării regionale, pentru promovarea protecției mediului și pentru continuarea investițiilor în cercetare și dezvoltare. Toate aceste evoluții arată că statele membre au reușit să răspundă cu flexibilitate la constrângerile economice, precum și la nevoile economice în schimbare.

Ajutoarele exceptate pe categorii¹¹ au crescut substanțial în 2011. La un nivel mai general, statele membre au continuat să acorde ajutoare prin intermediul schemelor, ceea ce sugerează că au privilegiat aceste instrumente pentru a putea acorda sprijin unui număr mare de întreprinderi fără a transmite notificări individuale Comisiei.

2.2. Ajutoare de stat destinate obiectivelor orizontale de interes comun

Conceptul de ajutoare orizontale, care cuprinde ajutoarele care nu sunt acordate unor sectoare economice specifice, derivă din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)¹². Acesta dă Comisiei posibilitatea de a alege între opțiuni de politică în care ajutoarele de stat pot fi considerate compatibile cu piața internă pentru a oferi un sprijin eficace obiectivelor de politică comune.

La fel ca în anii precedenți, cele trei obiective principale pentru care statele membre au acordat ajutoare în 2011 au fost: (i) dezvoltarea regională, (ii) protejarea mediului, inclusiv stimularea economiilor de energie și promovarea utilizării energiei regenerabile și (iii) cercetarea, dezvoltarea și inovarea („RDI”). Ajutoarele acordate IMM-urilor, precum și ajutoarele pentru crearea de locuri de muncă și promovarea formării au fost mai puțin utilizate de statele membre.

Dintr-o sumă totală de 52,9 miliarde EUR, reprezentând 0,42 % din PIB al UE, acordată industriei și serviciilor, un procentaj de 89,7 % a fost alocat obiectivelor orizontale. Ajutoarele regionale s-au ridicat la 14,0 miliarde EUR, reprezentând 0,11 % din PIB al UE, urmate de protecția mediului, inclusiv economiile de energie, care au avut o valoare de 12,4 miliarde EUR, reprezentând 0,09 % din PIB al UE, și de ajutoarele pentru RDI, care s-au ridicat la 10 miliarde EUR, reprezentând 0,08 % din PIB al UE. Aceste trei obiective au însumat aproximativ două treimi din ajutoarele totale pentru industrie și servicii.

Această tendință a creșterii ajutoarelor orizontale cu aproximativ 0,2 % din PIB al UE între perioadele 2006-2008 și 2009-2011 arată că statele membre au făcut, în mod evident, eforturi

¹¹ Pentru mai multe detalii a se vedea capitolele 2.2.2.1 și 4 din documentul de lucru al serviciilor Comisiei.

¹² De exemplu articolul 107 alineatul (3) litera (a) din TFUE privind ajutoarele regionale, articolul 107 alineatul (3) litera (b) din TFUE privind executarea unui proiect important de interes european comun.

pentru alocarea ajutoarelor pentru obiective orizontale în ultimii ani. Nivelul ajutoarelor orizontale a fost inferior valorii de 50 % numai în câteva state membre.

Ajutoarele sectoriale¹³, care reprezintă aproximativ 10,3 % din ajutoarele totale acordate industriei și serviciilor, în valoare de 5,5 miliarde EUR, reprezentând 0,04 % din PIB al UE, au continuat să scadă în 2011. Ajutoarele acordate sectorului cărbunelui, sectorului de producție și altor sectoare decât cel de producție au fost mai mici.

3. AJUTOARELE DE STAT ACORDATE SECTORULUI FINANCIAR ȘI SPRIJINUL PENTRU ECONOMIA REALĂ

3.1. Ajutoare de stat pentru sectorul financiar

3.1.1. Context

Tulburările de pe piețele financiare, care au continuat în 2011, au fost declanșate de criza financiară din 2008 și au impus intervenții ample din partea guvernelor europene pentru a atenua efectele negative ale șocului. Ajutoarele de stat acordate instituțiilor financiare au avut un rol capital pentru restabilirea încrederii în sectorul financiar și pentru evitarea unei crize sistemice.

În condițiile agravării crizei datoriilor suverane la mijlocul anului 2011, statele membre și Comisia au ajuns la un acord în privința unui pachet de măsuri destinate să consolideze capitalul băncilor și să furnizeze garanții pentru datoriile acestora (așa numitul pachet bancar)¹⁴.

3.1.2. Sumele ajutoarelor aprobate și utilizate între 1 octombrie 2008 și 1 octombrie 2012

În perioada 1 octombrie 2008-1 octombrie 2012¹⁵, Comisia a aprobat ajutoare destinate sectorului financiar în valoare totală de 5 058,9 miliarde EUR (40,3 % din PIB al UE). Cea mai mare parte a acestor ajutoare au fost autorizate în 2008, când au fost aprobate 3 394 de miliarde EUR (27,7 % din PIB al UE), în principal sub formă de garanții pentru obligațiuni și depozite bancare. După 2008, ajutoarele aprobate s-au concentrat mai mult pe recapitalizarea băncilor și pe salvarea activelor depreciate decât pe garanții, în timp ce în ultima vreme a fost aprobat un nou val de măsuri de garantare, în principal de statele care s-au confruntat cu o creștere a spreadurilor randamentelor obligațiunilor de stat, cum ar fi Spania și Italia.

Între 2008 și 2011¹⁶, suma globală a ajutoarelor utilizate s-a ridicat la 1 615,9 miliarde EUR (12,8 % din PIB al UE). Cea mai mare parte dintre acestea a fost reprezentată de garanții, care s-au ridicat la aproximativ 1 084,8 miliarde EUR (8,6 % din PIB al UE), urmate de recapitalizări, în valoare de 322,1 miliarde EUR (2,5 % din PIB al UE), active depreciate, în valoare de 119,9 miliarde EUR (0,9 % din PIB al UE) și măsuri privind lichiditatea, în valoare de 89 de miliarde EUR (0,7 % din PIB al UE).

¹³ Ajutoarele pentru salvare și restructurare sunt incluse în ajutoarele sectoriale.

¹⁴ Concluziile Consiliului ECOFIN din 8 noiembrie 2011.

¹⁵ Este inclus ajutorul pentru recapitalizare acordat băncii Northern Rock în 2007.

¹⁶ Este inclus ajutorul pentru recapitalizare acordat băncii Northern Rock în 2007.

3.1.3. *Ajutoare aprobate și utilizate în 2011*

În 2011, Comisia a aprobat ajutoare pentru sectorul financiar în valoare de 274,4 miliarde EUR (2 % din PIB al UE). Noile ajutoare aprobate s-au concentrat pe câteva state și au constat în garanții în valoare de 179,7 miliarde EUR, măsuri privind lichiditatea în valoare de 50,2 miliarde EUR, recapitalizări în valoare de 38,1 miliarde EUR și salvări ale activelor depreciate în valoare de 6,4 miliarde EUR.

Volumul global al ajutoarelor utilizate în 2011 s-a ridicat la 714,7 miliarde EUR, reprezentând 5,7 % din PIB al UE. Garanțiile nerambursate încă s-au cifrat la 521,8 miliarde EUR, iar noile garanții emise au totalizat 110,9 miliarde EUR. Intervențiile în materie de lichiditate s-au ridicat la 43,7 miliarde EUR, iar lichiditățile noi furnizate în 2011 au avut valoarea de 6,5 miliarde EUR. Recapitalizarea s-a ridicat la 31,7 miliarde EUR. Nu s-au acordat ajutoare prin măsurile autorizate referitoare la activele depreciate.

3.2. **Ajutoare de stat pentru economia reală**

3.2.1. *Context*

La 17 decembrie 2008, ca răspuns la înăsprirea condițiilor de acces la credite cu care s-au confruntat întreprinderile ca urmare a crizei financiare, Comisia a adoptat cadrul temporar. Principalele obiective ale acestuia au fost menținerea continuității în materie de acces al întreprinderilor la finanțare și, în al doilea rând, crearea condițiilor pentru o creștere durabilă pe termen lung prin încurajarea investițiilor. Cadrul temporar a introdus o serie de noi instrumente de ajutor de stat, precum și adaptări temporare ale cadrelor existente pentru ajutoare de stat. Acesta era deschis tuturor sectoarelor economice, dar erau excluse ajutoarele pentru remedierea problemelor structurale preexistente, prin urmare nu s-au acordat ajutoare societăților care erau în dificultate înaintea crizei.

Cadrul temporar era programat să expire la sfârșitul lui 2010. Cu toate acestea, din cauza situației continue de volatilitate ridicată de pe piețele financiare, combinată cu incertitudinile în materie de perspective economice, Comisia a hotărât la sfârșitul lui 2010 să prelungească cu un an majoritatea măsurilor stabilite în cadrul temporar pentru o durată de un an în condiții mai stricte¹⁷, cu excepția posibilității de acordare a unui ajutor compatibil limitat în valoare de 500 000 EUR pentru o întreprindere. Ajutorul compatibil limitat (în valoare de până la 500 000 EUR pentru o întreprindere) a fost limitată la beneficiarii care depuseseră o cerere completă până la 31 decembrie 2010 în cadrul unei scheme naționale de ajutor aprobate de Comisie în conformitate cu cadrul temporar și până la 31 martie 2011 pentru întreprinderile al căror obiect de activitate este producția primară de produse agricole.

3.2.2. *Sumele aprobate și utilizate*

În 2011, statele membre nu au instituit noi măsuri de ajutor (cu excepția câtorva destinate agricultorilor), dar au solicitat prelungirea unor măsuri existente¹⁸.

De la intrarea în vigoare a cadrului temporar până la sfârșitul lui 2011, volumul total autorizat de Comisie s-a ridicat la 82,9 miliarde EUR.

¹⁷ Comunicare a Comisiei privind Cadrul temporar al Uniunii pentru măsurile de ajutor de stat de sprijinire a accesului la finanțare în contextul actualei crize financiare și economice; JO C 6, 11.1.2011, p. 5.

¹⁸ Pentru mai multe detalii, a se vedea capitolul 3.2 din documentul de lucru al serviciilor Comisiei.

În 2011, valoarea ajutorului utilizat în temeiul cadrului temporar a fost de aproximativ 4,8 miliarde EUR (0,037% din PIB al UE).

Principalul instrument utilizat de statele membre au fost garanțiile subvenționate (1,9 miliarde EUR), urmate de cuantumul maxim de ajutor de 500 000 EUR pentru o întreprindere (0,6 miliarde EUR).

În total suma utilizată de statele membre în temeiul cadrului temporar s-a ridicat la aproximativ 37,5 miliarde EUR, reprezentând o rată de absorbție de 45 % raportat la valoarea totală a ajutoarelor aprobate în temeiul cadrului temporar.

Pentru mai multe detalii privind ajutoarele acordate în temeiul cadrului temporar, a se vedea capitolul 3.2 din documentul de lucru al serviciilor Comisiei.

4. TENDINȚELE CHELTUIELILOR CU AJUTOARELE DE STAT ÎN FUNCȚIE DE TIPUL MĂSURILOR DE AJUTOR

4.1. Numărul măsurilor de ajutor

Statele membre au introdus mai puține măsuri de ajutor în 2011. Cu toate acestea, proporția ajutoarelor acordate în cadrul exceptărilor pe categorii sau al schemelor și ca ajutor individual rămâne relativ stabilă, cu o ușoară creștere a măsurilor de ajutor *ad hoc*. Restricțiile cu care s-au confruntat bugetele naționale sunt cauza cea mai probabilă a reticenței statelor membre de a institui noi măsuri de ajutor. Numărul mai mic de noi măsuri de ajutor exceptat pe categorii se poate explica prin faptul că statele membre au desființat treptat măsuri instituite în cadrul exceptărilor pe categorii specifice anterioare (IMM-uri, ocupare a forței de muncă, formare și ajutoare regionale). Având în vedere faptul că Regulamentul general de exceptare pe categorii de ajutoare („GBER”)¹⁹, introdus în august 2008, permite o marjă mai largă de acordare a ajutoarelor, de exemplu mai multe obiective ale ajutoarelor, un domeniu de aplicare mai larg și, în unele cazuri, condiții mai puțin stricte (în funcție de obiectivul individual), statele membre au avut nevoie de un număr mai mic dintre măsurile noi de exceptare pe categorii din cadrul GBER pentru înlocuirea măsurilor anterioare de exceptare pe categorii.

4.2. Volumul ajutoarelor – aproximativ 32,5 % din ajutoarele pentru industrie și servicii este exceptat pe categorii

Ajutoarele exceptate pe categorii acordate industriei și serviciilor au crescut cu aproximativ 5 miliarde EUR, până la valoarea de 17,2 miliarde EUR în 2011, reprezentând 0,13 % din PIB al UE și 32,5 % din ajutoarele totale acordate industriei și serviciilor. Ajutoarele regionale, ajutoarele pentru protecția mediului și economisirea energiei și ajutoarele pentru RDI au fost principalele măsuri, în timp ce statele membre au alocat sume mai mici de ajutor pentru IMM-uri, formare și ocuparea forței de muncă.

¹⁹ Regulamentul (CE) nr. 800/2008 al Comisiei; JO L 214, 9.8.2008, p. 3.

5. ASIGURAREA APLICĂRII NORMELOR PRIVIND AJUTOARELE DE STAT

5.1. Ajutor ilegal²⁰

În perioada 2000-2011, Comisia a luat 986 de decizii referitoare la ajutoare ilegale. Deciziile negative referitoare la măsurile de ajutor în privința cărora s-a decis că sunt incompatibile cu piața internă reprezintă 23 % dintre cazuri²¹ și impuneau statelor membre să recupereze ajutorul acordat ilegal. Pentru circa 3 % dintre cazurile de ajutoare ilegale²², Comisia a luat decizii condiționale. Această rată de intervenție este de aproximativ nouă ori mai ridicată decât rata deciziilor negative și condiționale în cazurile notificate. Peste jumătate dintre intervenții au avut drept obiect măsuri de acordare a unor ajutoare către industrie și servicii, în timp ce mai puțin de un sfert au fost în sectorul agricol. Restul intervențiilor au avut ca obiect sectorul pescuitului, cel al transportului și cel al cărbunelui.

5.2. Recuperarea ajutoarelor

Numărul total al cazurilor de recuperare pendinte era de 46 la 30 iunie 2012 (comparativ cu 41 de cazuri la sfârșitul anului 2010). Cuantumul ajutoarelor ilegale și incompatibile recuperate din 2000 a crescut, de asemenea, până la 13,5 miliarde EUR până la 30 iunie 2012 (în timp ce suma rămasă de recuperat este de 2,3 miliarde EUR). Astfel, procentajul ajutoarelor ilegale și incompatibile nerecuperate încă a crescut de la 11,1 % în 2010 la circa 14,4 % la 30 iunie 2012. În sectorul pescuitului, Comisia a adoptat în 2011 cinci decizii negative, dintre care patru au implicat recuperarea ajutoarelor. În sectorul agriculturii s-au adoptat în 2011 cinci decizii de recuperare. În sectorul transporturilor nu a existat nicio decizie de recuperare.

5.3. Aplicarea legislației referitoare la ajutoarele de stat: Cooperarea cu instanțele naționale

Ca parte a măsurilor adoptate ca urmare a Comunicării privind aplicarea normelor referitoare la ajutoarele de stat de către instanțele naționale din 2009²³, s-au intensificat eforturile de promovare: Comisia este implicată activ în finanțarea programelor de formare pentru judecători naționali în urma unei cereri anuale de proiecte și trimite, de asemenea, formatori pentru a predă și a face prezentări în cadrul atelierelor și al conferințelor. În februarie 2012 un atelier specializat cu durata de o zi și având drept obiect aspecte legate de politica antitrust și ajutoarele de stat relevante pentru instanțele naționale a fost organizat de Comisie în cooperare cu Asociația judecătorilor europeni din dreptul concurenței.

5.4. Monitorizarea ex post

De-a lungul anilor, arhitectura controlului ajutoarelor de stat a evoluat semnificativ. În prezent, aproximativ 88 % din ajutorul acordat pentru industrie și servicii nu este examinat individual de Comisie ci este acordat pe baza schemelor de ajutoare aprobate anterior sau în cadrul exceptării pe categorii. DG Concurență monitorizează modul în care statele membre aplică schemele de ajutoare existente. Pentru ameliorarea în continuare a eficacității acestui

²⁰ Articolul 108 alineatul (3) din TFUE impune statelor membre obligația nu doar de a notifica noile măsuri de ajutor de stat Comisiei înainte de punerea în aplicare, ci și de a se abține de la a le pune în executare înainte de adoptarea unei decizii finale. În cazul nerespectării uneia dintre aceste obligații, se consideră că măsura de ajutor de stat este ilegală.

²¹ 224 de cazuri.

²² 28 de cazuri.

²³ JO C 85, 9.4.2009, p. 1.

control, DG Concurență a hotărât în 2011 să lărgescă substanțial domeniul exercițiului de monitorizare 2001/2012. Deși investigarea unui număr de cazuri este încă în curs de desfășurare, pare să se constate în general o creștere a numărului cazurilor problematice. Peste o treime dintre cazurile monitorizate în 2011/2012 au pus probleme de diverse tipuri și grade de gravitate (modificarea schemelor fără notificare, ajutoare individuale care depășesc pragurile maxime, nereflectarea corespunzătoare a condițiilor de compatibilitate în legislația națională etc.) Cu rezervele ținând de posibila distorsionare a rezultatelor din cauza numărului limitat de cazuri monitorizate până în prezent (comparativ cu numărul mare de scheme de ajutor existente), rata de conformare pare să varieze între statele membre și între diversele tipuri de ajutoare. Comisia va urmări în continuare sistematic toate neregulile. În același timp, statele membre trebuie să își intensifice eforturile pentru a se conforma mai bine normelor privind ajutoarele de stat.

Document de lucru al serviciilor Comisiei „Date și cifre privind ajutoarele de stat în statele membre ale UE”